

Filmhandledning

Emil i Lönneberga

Längd: 98 minuter

Ursprung: Sverige 1971

Språk: Svenska

Regi: Olle Hellblom

Rekommenderas för: 5 år – årskurs 3

Innehåll

Om Filmhandledningen.....	3
Inför biobesöket.....	3
Filmen och läroplanen	3
Exempel på mål ur kursplanen	3
Före och efter filmen	4
Handling	5
Ringa in filmens handling.....	5
Tema: Traditioner och normer	6
Tema: familj och relationer.....	7
Slutdiskussion	9

Om Filmhandledningen

Denna filmhandledning är tänkt att användas som inspiration och stöd vid ett filmsamtal. De teman som tas upp är förslag på frågeställningar och diskussioner. Du väljer själv vad du vill och hinner ta upp med din klass samt vad som är relevant och intressant för just dina elever.

Inför biobesöket

Berätta gärna för eleverna hur ett biobesök går till. För de yngsta kan det vara bra att känna till att de kommer sitta i en salong med andra barn och att det är viktigt att de håller ihop med sin egen grupp. Det kan även vara bra att känna till att lamporna kommer att vara släckta och att ljudet kan vara högt.

Filmen och läroplanen

Emil i Lönneberga fungerar utmärkt för att diskutera och problematisera värdegrundfrågor om relationer, familj och normer.

Filmen berör tematiskt frågor om vänskap, lantliv, att vara barn och förra sekelskiftet. Filmen kan användas för arbete inom exempelvis svenska, samhällskunskap och historia.

Exempel på mål ur kursplanen

Centralt innehåll svenska åk 1-3

Tala, lyssna och samtala

Berättande i olika kulturer, under olika tider och för skilda syften.

Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.

Berättande texter och sakprosatexter

Texter som kombinerar ord och bild, till exempel film, spel och webb-texter.

Språkbruk

Ord, symboler och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.

Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på tonfall och ords nyanser.

Centralt innehåll historia åk 1-3

Att leva tillsammans

Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer, till exempel skildringar av familjeliv och skola.

Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt,

kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer

Att leva i världen

Berättelser om gudar och hjältar i antik och nordisk mytologi och hur man kan se på dem i vår egen tid.

Grundläggande mänskliga rättigheter såsom alla människors lika värde samt barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Centralt innehåll samhällskunskap åk 1-3

Leva tillsammans

Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer, till exempel skildringar av familjeliv och skola. Minnen berättade av människor som lever nu.

Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer.

Före och efter filmen

Emil i Lönneberga är baserad på Astrid Lindgrens bok "Emil i Lönneberga" från 1963. Läs boken och jämför berättelser. Vilka skillnader och likheter finns i boken respektive filmens berättelse? Vad vinner berättelsen i respektive medium? Vad förlorar berättelsen?

Filmen utspelar sig på gården Katthult i Småland runt förra Sekelskiftet, ta reda på mer om lantlivet. Hur levde människor? Hur

försörjde de sig? Vad åt de? Vad hade de för kläder? Hur såg en by ut?

I filmen skildras några olika levnadsförhållanden i svensk historia. Ta reda på mer om: *Hjon, fattigstuga, torpare, statare, drängar och pigor.*

I filmen används många äldre och dialektala uttryck. Vad betyder följande ord: *hyss, snickeboa, tälja, hygglig, gårdsgård, byk, palt, hujedanemej, förgrymmad, dannebrogen, taberas, illbatting, törs, begripa, tala till rätta, kommandora, prost.* Kan ni komma på fler ord i filmen som ni inte hört innan eller som är svåra att förstå?

Många av de vuxna i filmen är vidskepliga. Vad betyder vidskeplig?

Några varelser som nämns i filmen är *näcken, maran, varulvar, de underjordiska och myrlingar*. Ta reda på mer om berättelserna kring de olika varelserna. Varför trodde människor på dem? Varför spreds berättelserna om varelserna? Finns det vidskepliga människor i vår samtid? Vilka mytologiska berättelser och varelser tror människor på i vår samtid?

Handling

Filmen utspelar sig på gården Katthult i Lönneberga socken under förra sekelskiftet. I filmens första scener rör sig kameran över ett soligt Småland. Vi ser gårdsgårdar, grusvägar, häst och vagn, hagar och betande djur. Bilderna visar också män och kvinnor som arbetar utomhus. I klippet efter ser vi en halvbild med ben iklädda blåa byxor som skuttar i högt gräs. En berättarröst beskriver att det är Emil vi ser och att *alla i bygden känner till Emil och hans hyss*. Berättarrösten (Astrid Lindgren) leder oss genom hela filmen.

Emil bor på gården Katthult med sin mamma Alma, pappa Anton, lillasyster Ida, drängen Alfred och pigan Lina. Emil är en nyfiken pojke som gillar att experimentera och prova nya saker. Flertalet av hans experiment ogillas dock av de vuxna, framför allt av Emils

pappa. Flera gånger i filmen hör vi pappan skrika *Emiiiiiiil förgrömmade onge*, samtidigt som mamma Alma snabbt hämtar Emil och springer med honom till snickarboden. Boden har en hasp både på insidan och utsidan, Emil kan på så sätt stänga ute sin arga pappa och pappa Allan kan låsa in Emil från utsidan. Snickarboden är Emils fristad, därinne sitter han och täljer gubbar av ved. En gubbe för varje gång han hamnar i snickarboden. Snart är han uppe i hundra trägubbar.

I filmen följer vi Emil och hans familj dagen då Emil fastnar med huvudet i soppskålen och måste åka till läkaren. Vi får även se hur det går när han hissar upp sin lillasyster Ida i flaggstången under en fest och hur en dåligt placerad råttfälla får konsekvenser för pappa Allan. Vi får även följa med familjen under deras julfirande och när Emil bjuder in bygdens fattighjon på julmiddag.

Ringa in filmens handling

Du kan tillsammans med dina elever närma dig filmens handling på flera olika sätt. Ett sätt är att ställa öppna frågor om karaktärer, händelser och nyckelscener. Ett annat sätt är att ni tillsammans i klassen ritar upp alla karaktärer med streckgubbar och kartlägger de olika karaktärernas relation till varandra med ord, teckningar och pilar. Hur känner de huvudpersonen? Hjälper de hen på något sätt? Ställer de till problem för hen? Vad har de olika karaktärerna för önskingar och drömmar? och så vidare. På så sätt kommer ni även åt filmens handling i stora drag.

Tema: Traditioner och normer

Emils familj bor på landsbygden.

Vilka djur såg ni i filmen?

Beskriv hur Katthult ser ut.

Hur ser husen ut? Hur ser omgivningen ut?
Vilka transportmedel används?

Beskriv människorna i filmen.

Vilka kläder har människorna sig? Männen och pojkarna? Kvinnorna och flickorna? Vad arbetar männen respektive kvinnorna med i filmen? Vilka olika sysslor har de? Varför tror ni det är så? Vilka kläder har människorna i filmen på sig? Männen och pojkarna? Kvinnorna och flickorna?

I filmen ser vi flera olika maträtter.

Var det några maträtter ni inte kände igen? Vilka då? Var det någon maträtt som verkade extra god? Varför? Vilken maträtt verkade inte god? Varför?

I filmen får vi följa Emil när han gör olika hyss.

Vad betyder hyss? Finns det andra ord ni skulle kunna använda istället för hyss? Vilket av alla hyss som Emil gör i filmen tycker ni är värst? Varför? Vilket hyss tycker ni inte är farligt? Varför?

När Emil planerar att bjuda in alla fattighjon på julmiddag frågar Ida, *är du säker på att det inte är ett hyss?*

Varför tror ni Ida frågar det? Hur kan en person veta om det är ett hyss hen gör eller inte?

I slutet av filmen funderar Emil, *är det ett hyss? Det vet jag inte förrän efteråt.*

Vad menar han med det? Vad är det som avgör om Emil har gjort ett hyss eller inte? Vem bestämmer vad som är ett hyss? Tycker ni allt som Emil gör i filmen är hyss? Tycker ni hans föräldrar har fel någon gång? I så fall när och varför? Är hyss alltid något dåligt? Kan vissa typer av hyss vara bra?

Har ni någon gång gjort ett hyss med flit? Har ni någon gång gjort någonting som andra människor uppfattade som ett hyss men inte ni? Varför tycker ni att de andra hade fel?

Emils mamma skriver i en blå bok på kvällarna.

Vad skriver hon i den? Varför tror ni hon gör det?

I filmen är det Emil som gör alla hyss. Lillasyster Ida gör inga hyss.

Varför tror ni det är så? Vad skulle hända om Ida istället gjorde alla hyss och Emil var den lugna? Skulle det kunna vara tvärtom? Varför? Varför inte?

Varje gång Emil har gjort ett hyss så springer Krösa-Maja runt och berättar det för alla grannar.

Varför tror ni hon gör det?
Är det bra att skvallra? Vad kan skvaller få för konsekvenser?
Hur tror ni det påverkar Emil att alla i byn tycker att han är jobbig?

Mamma Alma skickar Emil med en korg mat till hjonen i fattighuset.

Varför tror ni de gamla bor på fattighuset?
Hur hamnar en person där? Varför tror ni Alfreds farfar bor på fattighuset?
Vad betyder det att vara fattig?
Finns det fattiga i Sverige idag?

Vad gör kommandoran med maten som Emil lämnar? Varför ljuger hon för de gamla och tar all mat själv?

Emil bestämmer sig för att ställa till med fest för de gamla på fattighuset.

Hur få Emil reda på att kommandoran tagit julmaten?
Tycker ni att det är ett hyss att bjuda fattighjonen på fest? Varför? Varför inte?
Gör Emil rätt som ger bort all mat till de gamla? Varför? Varför inte?

Emil, Alfred och Ida lurar iväg kommandoran.

Hur går de till väga? Vad händer med kommandoran i filmen?

Hur tycker ni Emil, Alfred och Ida behandlar henne? Är det rätt åt henne? Varför? Varför inte?

Tema: familj och relationer

Flera gånger i filmen hör vi Emils pappa skrika *Emiiiiil, förgrömmade onge.*

Varför tror ni Emils pappa blir så arg hela tiden? Hur skulle Emils pappa kunna reagera istället för att skrika?

När mamma Alma hör Emils pappa skrika tar hon Emil i handen och springer ut med honom till snickarboden.

Varför gör hon det? Vad tror ni mamman är rädd att ska hända om hon inte stänger in Emil? Tycker ni att hon gör rätt som stänger in Emil? Hur kunde hon gjort istället?

Jämför hur mamma Alma och pappa Allan behandlar Emil.

Vilka skillnader finns det? Vilka likheter?
Vad skulle hända om mamma Alma istället var den arga och pappa Allan stängde in Emil i snickarboden för att lugna mamman. Skulle det kunna vara tvärtom? Varför? Varför inte?

Snickarboden har hasp både på insidan och på utsidan.

Varför har den det? Vilka fördelar och nackdelar finns det med att ha en hasp på båda sidor?

Vad gör Emil i snickarboden? Varför tror ni han täljer gubbar i trä? Vad ska Emil göra när han får ihop ett hundra gubbar?

Tror ni Emil tycker om att vara i snickarboden? Varför? Varför inte?

Vad finns det för likheter och skillnader mellan snickarboden och en så kallad *skamvrå*?

På gården Katthult bor även Alfred och Lina.

Vilka är de? Varför bor de på gården? Hur skulle ni beskriva dem som personer? Är Alfred och Lina en del av familjen? Varför? Varför inte?

Hur behandlar Emils föräldrar Alfred och Lina? Hur behandlar Emil och Ida Alfred och Lina? Hur behandlar Alfred barnen? Hur behandlar Lina barnen?

Vad hoppas Lina att hon och Alfred ska få för relation? Varför tror ni hon vill gifta sig med Alfred? Varför vill inte Alfred gifta sig med Lina? Varför vågar inte Alfred säga till Lina att han inte vill gifta sig? Hur tycker Emil att Alfred ska göra?

Flera gånger i filmen säger Emil, du och jag Alfred.

Vad tror ni han menar med det? Varför tror ni Emil säger så till Alfred? Varför säger inte Emil så till sin pappa eller sin mamma? Vilka anledningar kan det finnas?

I början av filmen så kryper en råtta på Linas ansikte när hon sover. Lina blir livrädd. Emil placerar ut en råttfälla för att fånga råttan.

Varför bestämmer sig Emil för att flytta råttfällan? Vad händer då? Är det Emils fel att hans pappa trampar i råttfällan? Hur försöker Emil göra pappan glad igen? Vad händer då?

Hur slutar historien med råttfällan?

En dag äter familjen i Katthult köttsocka.

Vad händer då? Varför stoppar Emil huvudet i soppskålen?

Emils mamma vill slå sönder skålen men pappa Allan stoppar henne. Pappa Allan säger att skålen kostar 4 kronor och att ett besök hos doktorn kostar 3 kronor.

Varför vill pappan hellre åka till doktorn än slå sönder skålen?

På vilket sätt tjänar de 1 krona? Hur tänker pappan?

Vad händer när de kommer till doktorn? Varför får Emil en femöring? På vägen hem sväljer Emil femöringen. Hur går det till?

Doktorn säger att pengarna kommer komma ut av sig själv.

Vad menar han?

Vilken medicin blir Emil rekommenderad? Hur slutar historien med soppskålen?

Familjen ska ha kalas i Katthult. Emil hissar då upp Ida i flaggstången.

Varför gör han det? Hur reagerar Ida? Hur reagerar de vuxna?

Emils mamma stänger in Emil i snickarboden. Efter några timmar ska de släppa ut honom.

Vad händer då? Vad gör de vuxna?

Hur hittar de Emil? Gjorde Emil rätt som rymde från snickarboden? Varför? Varför inte?

Slutdiskussion

Fanns det någon scen som ni tyckte extra mycket om? Varför då?

Fanns det någon scen ni inte tyckte om eller som ni tyckte var jobbig att se?

Fanns det någon person/personer i filmen ni tyckte extra mycket om? Varför då?

Fanns det någon person/personer i filmen ni inte tyckte om? Varför?

Har filmen något budskap? Vilket?

En filmhandledning från Medioteket av Elin Jönsson, elin.s.jonsson@stockholm.se

För information och bokning av skolbio: stockholm.se/medioteket/skolbio

Följ gärna Mediotekets arbete med film via Facebooksidan: Medioteket – film